

Partidele ignoră apărarea în plină criză de securitate regională

24 septembrie 2025

Autori:

Artur Leșcu

Eugen Muravschi

Pavel Horea

Introducere

Campania electorală din Republica Moldova scoate la iveală un paradox curios, dar totodată grav: domeniul apărării este ignorat sau tratat superficial de majoritatea partidelor, chiar dacă avem război în țara vecină, trupe de ocupație în Transnistria și suntem ținta unei agresiuni hibride din partea Rusiei. Pentru a înțelege cât de serioase sunt propunerile lor, am analizat programele electorale ale concurenților electorali.

La 7 din 22, nu am găsit nimic despre apărare și securitate. Partidele mai bine cotate sunt cele mai vagi: PAS în genere nu are o secțiune dedicată, iar Blocul Patriotic, Blocul Alternativa și Partidul Nostru mizează pe narativul neutralității ca soluție pentru pace și reintegrarea țării – de parcă neutralitatea nu ar fi deja consfințită în Constituție.

Partidele mai mici își permit propuneri mai concrete și mai îndrăznețe. LOC și Respect Moldova propun creșterea bugetului de apărare până la 2%, iar Blocul Împreună merge și mai departe până la 2,5%, în timp ce PNM propune chiar aderarea la NATO sau cel puțin o alianță militară cu România. Partidele din actualul Parlament și cele favorite să intre în următoarea legislatură ar trebuie să ia exemplu: chiar dacă nu împărtășesc obiectivele partidelor mai mici, cel puțin să aibă un program cât de cât clar, concret și structurat pentru domeniul apărării.

Analiza programelor electorale

Pentru analiza programelor electorale pe care le-am putut găsi, am folosit patru criterii esențiale:

1. **Existența unui program dedicat securității și apărării** – dacă domeniul este abordat separat și asumat clar.
2. **Diagnosticul corect al riscurilor și provocărilor** – dacă partidele recunosc realitatea amenințărilor cu care se confruntă Republica Moldova.
3. **Relevanța obiectivelor** – dacă soluțiile propuse răspund direct acestor riscuri și provocări.
4. **Gradul de concretizare** – dacă există ținte măsurabile, politici publice clare, reglementări sau reforme instituționale și nu doar declarații generale.

Pe hârtie, aproape toți recunosc existența unor riscuri și provocări, însă riscurile recunoscute depind mult de viziunile geopolitice ale partidelor – de la dezinformare și atacuri cibernetice până la incertitudinea legată de Transnistria și invazia rusă în Ucraina. Însă imediat după aceste constatări, discursul se diluează în fraze generale de tipul „integrarea europeană”, „consolidarea neutralității”, „promovarea diplomației multilaterale”, „consolidarea relațiilor cu partenerii strategici” și altele.

Majoritatea sunt obiective vagi, fără cifre concrete, modificări legislative, planuri de dotare tehnologică, politici de personal sau alte lucruri palpabile. Avem în schimb mai mult declarații

de „principii și valori” care pot suna bine la televizor, dar care nu răspund la întrebarea esențială: ce anume trebuie să facă RM pentru consolidarea capacităților sale de apărare? Cum vor asigura aceste partide securitatea țării dacă ajung la guvernare?

Iată ce propune fiecare concurent electoral care a menționat măcar cât de cât domeniul apărării în programul electoral:

PAS – Platforma partidului de guvernare vorbește despre parteneriate strategice și extinderea cooperării diplomatice. Important, dar insuficient: nicio cifră, niciun termen-limită, niciun plan pentru modernizarea armatei sau pentru dotarea ei. Este cu atât mai dezamăgitor cu cât, fiind la guvernare, PAS ar trebui să cunoască cel mai bine provocările, necesitățile și soluțiile disponibile pentru apărarea țării. De altfel, chiar au fost unele realizări în domeniu: aprobarea a trei documente fundamentale – Strategia Securității Naționale, Strategia Națională de Apărare și Strategia Militară, unde sunt stipulați și pașii privind dezvoltarea și modernizarea Armatei Naționale; sau atragerea mai multor finanțări externe pentru atingerea obiectivelor consfințite în aceste strategii. Cu toate acestea, PAS încearcă să țină cumva domeniul în afara spațiului public, în loc să folosească aceste realizări pentru a educa populația despre importanța securității naționale și pentru a insufla un sentiment de mândrie și respect față de Armata Națională¹.

CUB – Programul electoral al CUB afirmă că securitatea națională a Republicii Moldova nu se reduce doar la apărare militară, ci include și reziliența instituțiilor, siguranța energetică și protecția societății. Totodată, CUB propune consolidarea parteneriatelor cu România, SUA, NATO și UE, sprijinirea militarilor și revitalizarea industriei de apărare ca piloni ai suveranității și integrării europene. Ceva mai clar, dar iarăși nimic concret².

ALDE – Programul Alianței Liberalilor și Democraților pentru Europa vorbește despre securitatea cetățeanului și integrarea europeană ca pilon al securității naționale, despre „modernizarea instituțiilor de securitate” și cooperare internațională, însă nu conține niciun punct care să vizeze concret și direct domeniul apărării³.

PNM – Propunerile acestui partid includ reformarea SIS și crearea unui Serviciu de Informații Externe, transformarea Armatei Naționale într-o forță profesionistă redenumită în Forțele de Apărare a Moldovei (FAM) – deși nu-i clar ce ar presupune asta dincolo de rebranding, dezvoltarea unui Serviciu Național de Drone, izolarea regiunii transnistrene prin măsuri ferme de control. Este una din puținele formațiuni care promovează deschis aderarea la NATO. În genere, e un program mult mai concret, deși controversat pe alocuri, decât la alte partide, dar ar fi binevenite cifre, predicții de alocări bugetare etc⁴.

Blocul „Patriotic” – Programul lor ignoră multe din riscurile reale de securitate ale țării și pune accent pe neutralitatea permanentă a Republicii Moldova, chiar dacă acest lucru este deja consfințit în Constituție. Formațiunea se opune ferm eforturilor de modernizare a forțelor

¹ <https://pas2025.md/wp-content/uploads/2025/09/Programul-Electoral-PAS-UE-2028.pdf>

² <https://alegeri.md/images/a/af/Program-politic-cub-2025.pdf>

³ <https://alegeri.md/images/7/79/Program-electoral-alde-2025.pdf>

⁴ <https://alegeri.md/images/1/1e/Program-electoral-pnm-2025.pdf>

armate, sub pretext că ar fi o „militarizare” impusă de „presiuni externe”, și oferă în schimb vorbe vagi despre „protejarea patrimoniului cultural, consolidarea identității moldovenești și coeziunea unei societăți multietnice prin respectarea istoriei și tradițiilor”. Un set de clișee propagandistice care nu doar că nu oferă soluții concrete, dar încearcă să mușamalizeze adevăratele riscuri de securitate pentru țară⁵.

Blocul Alternativa – Aici, componenta de securitate și apărare națională reflectă echilibristica ideologică a întregului bloc. Pe de o parte, reiterează vechiul narativ socialist și comunist despre soluționarea pașnică a conflictului transnistrean prin neutralitate permanentă, de parcă până acum Moldova nu a fost neutră. Pe de altă parte, include totuși niște puncte mai firești pentru o formațiune care se pretinde pro-europeană: retragerea trupelor ruse și demilitarizarea misiunii de pacificatori, sub un mandat internațional. Însă nici aceste puncte nu conțin detalii despre cum ar putea fi atinse astfel de obiective ambițioase. În rest, nimic despre armată și domeniul apărării⁶.

Respect Moldova – Programul Respect Moldova include mai multe propuneri surprinzător de concrete: trecerea la o armată profesionistă (eliminarea serviciului militar obligatoriu), modernizarea sistemului de mobilizare și instruire a rezerviștilor, asigurarea militarilor cu locuință permanentă și posibilitatea de privatizare după 15 ani de serviciu, salarii competitive, revitalizarea industriei de apărare, aprofundarea cooperării cu partenerii externi și organizațiile internaționale, dotarea cu echipament modern (protecție individuală, sisteme radio-electronice, drone, tehnică de luptă) și majorarea graduală a bugetului pentru apărare la 2% din PIB. Programul nu oferă suficiente detalii privind termenele, indicatorii de performanță, sursele de finanțare și pașii concreți de implementare, dar rămâne oricum printre cele mai desfășurate și bine scrise programe electorale în domeniul apărării în această campanie electorală⁷.

Blocul Împreună – Programul evidențiază vulnerabilitățile Moldovei la amenințări hibride, propagandă și atacuri cibernetice, pe fondul unei armate slab finanțate. Blocul propune modernizarea legislației, consolidarea securității cibernetice și a frontierelor, precum și creșterea bugetului apărării până la 2,5% din PIB către 2030, reformarea Armatei Naționale și întărirea parteneriatelor strategice cu NATO și UE. Și acesta e unul din puținele programe electorale unde găsim măcar niște cifre și obiective măsurabile – chiar dacă creșterea până la circa 8 miliarde lei a bugetului apărării în următorii 5 ani nu pare foarte ușor de realizat⁸.

LOC – Programul LOC subliniază subfinanțarea și slăbiciunile majore ale sistemului de apărare: lipsa apărării antiaeriene și cibernetice, probleme în recrutare, amenințarea transnistreană și dependența excesivă de ajutor extern. Soluțiile propuse vizează creșterea bugetului apărării la 2% din PIB până în 2030, reformarea doctrinei militare, profesionalizarea armatei, consolidarea securității cibernetice și a contra-propagandei,

⁵ <https://alegeri.md/images/5/57/Platforma-electorala-bep-2025.pdf>

⁶ <https://alegeri.md/images/4/44/Program-electoral-bea-2025.pdf>

⁷ <https://respect.md/alegeri2025/>

⁸ <https://alegeri.md/images/f/f9/Program-electoral-bei-2025.pdf>

precum și dezvoltarea parteneriatelor cu UE și NATO. Este unul dintre cele mai detaliate programe electorale în domeniul apărării din această campanie⁹.

AUR – Programul AUR descrie securitatea Moldovei ca fiind multidimensională, incluzând apărare militară, protecția identitară și stabilitatea socială, economică și politică, dar soluția este foarte unidimensională: reunirea cu România. Până atunci, AUR propune consolidarea parteneriatului strategic cu SUA și România, crearea de unități militare comune și evacuarea trupelor ruse din Transnistria. Totodată, sub pretextul „securității identitare” și a „coeziunii între etnii”, AUR propune măsuri precum „combaterea moldovenismului primitiv”, care riscă mai degrabă să reaprendă polemici vechi și tensiuni interetnice¹⁰.

Alianța Moldovenii – Programul partidului reia teza despre neutralitate, dar subliniază că e neutralitate militară și politică. Ce înseamnă asta în practică – nu-i clar, pentru că formațiunea oricum vorbește despre „integrarea graduală în UE”. Restul punctelor sunt generalități despre politica externă precum „neamestec în conflictele marilor puteri” și relațiile de prietenie cu România, Ucraina, Rusia, CSI și SUA, fără a specifica cum să prietenim cu simultan cu două țări aflate în război. Nimic concret despre sistemul nostru de apărare națională¹¹.

Moldova Mare – Un alt partid care insistă pe neutralitate și se opune creșterii bugetului de apărare. Politica externă este orientată pe relația strategică cu Rusia, iar cooperarea cu UE, SUA și alte state sunt menționate în plan secundar. Pe intern, partidul vorbește despre o soluționare pașnică a conflictului transnistrean și respectarea autonomiei Găgăuziei, dar fără propuneri concrete. Totul se rezumă la clișee propagandistice și pedalarea pe sentimentul de frică¹².

NOI – Formațiunea pune și ea accent pe menținerea statutului de neutralitate, dar una „activă”, care ar include consolidarea capacității de apărare națională. La capitolul relații externe, găsim ambiguitatea de tipul „și cu Estul, și cu Vestul”. Din nou, totul are un caracter declarativ, bazat pe formule generale și clișee propagandistice, fără soluții concrete¹³.

PL – Programul partidului promovează cooperarea euro-atlantică prin Parteneriatul pentru Pace, extinderea securității cibernetice și a colaborării în domeniul apărării, participarea în misiuni internaționale de menținere a păcii sub ONU, UE și NATO, și dezvoltarea relațiilor diplomatice pentru atragerea de investiții și protejarea cetățenilor moldoveni din străinătate. Nici aici nu prea găsim cifre și obiective concrete, dar e curios că PL a renunțat la vechiul obiectiv de aderare la NATO¹⁴.

⁹ <https://alegeri.md/images/8/82/Angajament-electoral-loc-2025.pdf>

¹⁰ <https://alegeri.md/images/d/d2/Program-electoral-aur-2025.pdf>

¹¹ <https://aliantamoldovenii.md/md/page/program>

¹² <https://moldovamare.md/md/tezele-partidului/>

¹³ <https://ppnoi.md/wp-content/uploads/2025/09/Program-Politic-PPNOI.pdf>

¹⁴ <https://alegeri.md/images/4/46/Program-electoral-pl-2025.pdf>

Partidul Nostru – Programul formațiunii nu conține prevederi concrete privind domeniul apărării, dar găsim iarăși narativul despre neutralitate ca panaceu pentru toate problemele. Aparte, Renato Usatîi a declarat că vrea anularea serviciului militar obligatoriu și serviciul militar doar pe bază de contract. Sunt niște promisiuni mai degrabă populiste și izolate, adică fără o viziune mai largă și fără asumarea cărorva investiții¹⁵.

În programele electorale al candidaților independenți Tatiana Crețu¹⁶, Victoria Sanduța¹⁷, Olesea Stamate¹⁸ și Andrei Năstase¹⁹, dar și a partidului PSDE²⁰ nu au fost reflectate deloc componentele apărare și securitate națională.

La concurenții electorali PDA și UCSM, din păcate, în genere nu am găsit programele electorale. La ce bun dacă este TikTok?

Concluzii

Analizând programele electorale ale candidaților, înscriși în cursa electorală am ajuns la câteva concluzii:

- Majoritatea concurenților preferă tăcerea totală, de parcă securitatea și apărarea ar fi subiecte opționale. Spre exemplu, Blocul Patriotic sau Partidul Nostru aleg rețeta comodă a „neutralității”, dar fără să explice ce capacități reale trebuie dezvoltate pentru ca neutralitatea să fie credibilă și nu doar o declarație simbolică.
- Partidele mai mici par să aibă mai mult curaj. Blocul Împreună propune 2,5% din PIB pentru apărare, reforme legislative și un control democratic mai clar asupra serviciilor, PNM vine cu idei îndrăznețe – serviciu național de drone (trebuie să spunem nu ne este clar ce tip de structură e și în subordinea cui trebuie să se afle), reorganizarea SIS și chiar aderarea la NATO sau măcar o alianță militară cu România. LOC, de pildă, are probabil cel mai pragmatic plan intern: vorbește despre creșterea bugetului apărării la 2% din PIB, reformă doctrinară și profesionalizarea armatei, dar și despre sprijin social pentru militari. Sunt propuneri discutabile, unele greu de aplicat, dar cel puțin reprezintă o bază de dezbateri.

Marile partide sau blocuri se feresc de subiect, de parcă l-ar vedea ca pe unul toxic. Probabil se tem că îi va costa politic să vorbească deschis despre reforma și bugetul armatei, despre serviciul militar obligatoriu, despre relația cu NATO sau despre măsurile concrete care ar trebui luate în procesul de reintegrare. E mai comod să te ascunzi după paravanul unor sloganuri europene sau după promisiunea vagă a neutralității.

¹⁵ <https://alegeri.md/images/9/99/Obiective-pn-2025.pdf>

¹⁶ <https://www.facebook.com/share/p/1CtswxLNKT/>

¹⁷ <https://www.facebook.com/sandutadesprelegi/videos/1318016926658732/>

¹⁸ <https://oleseastamate.md/>

¹⁹ <https://www.facebook.com/share/v/1BUgfEHh5Z/>

²⁰ <https://alegeri.md/images/1/1b/Program-electoral-psde-2025.pdf>

În pofida atitudinii concurenților electorali, realitatea e simplă: neutralitatea neînsoțită de capabilități militare proprii nu valorează nimic. Integrarea europeană, oricât de vitală ar fi, nu substituie nevoia unei armate moderne și funcțională, iar diplomația fără o forță credibilă de descurajare rămâne un exercițiu retoric.

Recomandări

Republica Moldova are nevoie de un plan serios pentru apărare, care ar trebui să abordeze cel puțin următoarele aspecte:

- un sistem de mobilizare eficient, cu resurse pregătite pentru a răspunde rapid în caz de urgență;
- un sistem eficient de informare și recunoaștere pentru a asigura conștientizarea situațională la timp și cu acuratețe;
- trecerea de la armele de tip sovietic la cele occidentale;
- menținerea unui sistem mixt pentru încadrarea unităților militare: serviciul militar în termen cât și unități unde 100 % din efectiv ar fi militari profesioniști cum ar fi batalionul de destinație specială, de menținere păcii, divizionul de rachete antiaeriene, rămășițele aviației și unități noi, care este necesar de creat, cele de aviație fără pilot, etc;
- un rol și o structură clar definite pentru unitățile de apărare teritorială;
- protecție cibernetică;
- reziliență societală;
- o strategie realistă pentru reintegrarea Transnistriei.

Fără aceste elemente, toate programele electorale rămân colecții de programe politice sterile. În loc să evite tema apărării și a armatei, partidele ar trebui să-și asume curajul unor dezbateri nepopulare, dar vitale pentru stat. Securitatea nu se apără cu sloganuri, ci cu decizii, resurse și voință politică.